

vremena do vremena", "katkad". Istina i *nekad* ima i to značenje, ali rijetko i to može smetati jasnoći sporazumijevanja, a to nije dobro. Stoga ni *ponekad* s gledišta normativne ocjene ne može dobiti besprijekoran položaj.

To je bitno. Sigurno je da ako *nekad* upotrebljavamo u dva značenja, da bi mnoge rečenice bile dvoznačne, a dvoznačnost je ono što književni jezik svojom normom ne može dopustiti. Pa kad *nekad* nije dobro u dva značenja koja se u praksi susreću, nije dobro ni *ponekad*, bez obzira što u praksi nalazimo i jedno i drugo, po onoj Brozovićevoj: "Gdje je norma sve što postoji, ondje norme i nema." A bez norme nema ni književnoga jezika.

Ponekad može biti dobro u smislu "katkad u prošlosti", ali bi tek trebalo istražiti upotrebljava li se u tome značenju.

Prof. Jonke je navedene rečenice napisao prije Kalebova članka pa bi trebalo ispitati je li on i poslije njega upotrebljavao *ponekad*. Možda sam i ja koji put upotrijebio *ponekad*, ali je Kalebov članak na mene tako djelovao da ga poslije nikad ne upotrebljavam i vjerojatno je zato u Hrvatskome pravopisu *ponekad* upućeno na *katkad*, *kadšto*, *pokatkad*, jer kad toga ne bi bilo, neki bi se mogli pozivati na autoritet pravopisa, kao što neki i čine u sličnim prilikama.

Drugo je pitanje, trebaju li lektori zamjenjivati *ponekad* sa *katkad*, *kadšto*, *pokatkad* i kad nije dvoznačno, a bit će da nije nikad. To pitanje ide u ono područje spomenuto na početku: da li je lektoru zadatak da ispravlja samo očite pogreške ili da uz to i usavršava tekst. Na to nismo još dobili odgovor.

Stjepan Babić

JESU LI NAM POTREBNI KONTAKT-POLICAJCI? (Ponovno natječaj za hrvatski izričaj)

Jasno je odmah da naslovno pitanje nije postavljeno da odgovorimo na pojavu novoga načina djelovanja policijske službe. Naime, po mišljenju nekih sadašnji raspored policajaca nije dobar jer su oni na svoju dužnost raspoređeni po potrebi, danas ovdje, sutra ondje i tako imaju malo dodira s pukom određenoga područja. Stoga se razmišlja o mjesnim, područnim policajcima, dakle o policajcima koji bi na službi bili uvijek na istome području, tako da bi oni upoznali stanovnike toga područja i stanovnici njih, da bi veza bila uža i jača i tako bi policajci mogli uspješnije obavljati svoju dužnost. Međutim, odmah je iskrslilo pitanje kako takve policajce nazvati. Počela su se upotrebljavati dva naziva, oba po engleskome kalupu: *kontakt-policajac* i *bobi*.

Navest ću dva najnovija primjera koji su me i potakli da napišem ovaj članak. Naziv *kontakt-policajac* čuo sam na 1. programu Hrvatskoga radija 15. srpnja 2003., a dan poslije u Vjesniku na posljednjoj, 28. stranici primjer za *bobi*. Navest ću ga u cijelosti.

"Mopedist mladog
»hobija« udario
šakom u glavu

Split, 15. srpnja. – Nakon što ga je upozorio da je vožnjom kroz pješačku zonu ugrozio sigurnost pješaku, mopedist R. G. (26) šakom u glavu i vrat u ponedjeljak navečer na Obali Hrvatskog narodnog preporoda udario je pripadnika Prometne jedinice mladeži M. D. (20). Bobi je zadio lakše ozljede. Protiv mopedista je u ponedjeljak podnesena kaznena prijava za napad na službenu osobu. I. D."

Prvi put je u toj vijesti *bobi* stavljen među navodnike, ali, čini se, ne zato što se tako postupa s tuđicama kad se prvi put upotrebljavaju, nego zato što to nije pravi bobi.

Još je razumljivo što se javio naziv *bobi*, katkada i u vezi *hrvatski bobi*, ali odatle je nekomu palo na pamet da ih nazove kontakt-policajac, nije mi jasno, ali bit će da je taj naziv nastao u samom vrhu Ministarstva unutarnjih poslova. Naime 27. kolovoza ove godine bila je cjelosatna emisija *Otvorena srijeda* i u njoj su sudjele dvije novinarkе, zamjenica ministra unutarnjih poslova, ako sam dobro zapisao Irena Steiner-Mraović, jedan naš bobi iz Zaprešića – gdje su na pokusnoj službi, u emisiji se govorilo po engleski: *pilot-projekt* – jedna ženska osoba iz Londona koja je govorila o engleskim bobijima i među ostalim rekla da danas *bobby* u engleskome ne znači više što je nekad značio, i slušatelji. Svi su govorili o problemu samo sa stručne i društvene strane, svi su govorili o kontakt-policajcima i bobijima, *hrvatskim bobijima*, policajac u zajednici, policajac “u mom kvartu”, a nikomu nije palo na pamet da postavi pitanje samoga naziva. To je ono što smeta, ta neosjetljivost za jezičnu stranu nove pojave i lakoća kojom se preuzimaju engleski nazivi.

Danas novi pojmovi koji već postoje u engleskome, dobivaju i u nas engleske nazive i kad treba i kad ne treba. Jedan od takvih primjera upravo su spomenuti nazivi. Jasno je da se ne možemo hladna srca miriti s takvim stanjem. Nedavno smo i u Jeziku raspisivali natječaj za hrvatske riječi pa je tako i onaj za *jack pot* (*džek-pot*) donio obilna ploda. Čitatelji su predložili 239 riječi što je velik uspjeh. Kako smo to radili u dogovoru s Hrvatskom lutrijom, bio bi uspjeh još veći da nije jedna

moćna žena u Hrvatskoj lutriji osujetila tu mogućnost. Uredništvu Jezika nije stalo samo da se jedan neprihvatljiv i nepotreban anglizam zamijeni hrvatskom riječju, nego da u Hrvata probudi pomalo zamrli tvorbeni osjećaj i da pokažemo da se za sve može naći hrvatski izraz. Međutim, sama ideja nije zamrla, nego nije se našlo snaga da taj natječaj nastavimo.

Sadakad se nas pojavio naziv *kontakt-policajac* ili *bobi*, to nas je potaklo da se vratimo toj temi.

Kontakt-policajac jedan je od najlošijih naziva za tu pojavu.

Prvo, već je problem pisanje: *kontakt policajac*, *kontakt-policajac* (ili čak *kontaktpolicajac*). Drugo, jezično. *Kontakt* je imenica, a u toj je vezi u službi pridjeva i treba imati pridjevni oblik, dakle *kontaktni*, a prema tome *kontaktni policajac*. Treće, sadržaj toga naziva nije najbolji, a uz to je tuđica. Četvrto, dug naziv, a tu treba da je što kraći.

Ne znam tko je smislio naziv kontakt-policajac, ali da je uzet iz engleskoga ili po engleskome uzoru, to je očito. Naime u engleskome *contact* osim što znači ‘kontakt, dodir, doticaj, veza, spoj’ znači i ‘osoba za vezu’ pa već u engleskome postoji naziv *contact officer*, ali i bez toga je kontakt-policajac po engleskome kalupu kad se imenica stavlja ispred imenice u službi pridjeva.

Drugi su pošli istim tim putem, ali nešto lakšim i za taj pojam uzeli riječ *bobi*, dakle anglizam prema nazivu londonskih policajaca. Taj je engleski naziv nastao od imena Bobby, što je odmilnica od imena Robert, a za policajce je uzet iz londonskoga slenga po Robertu (Bobbyju) Peelu (1788.–1850.) koji je preoblikovao policijske snage u Londonu.

Dobro je ovdje spomenuti da Tomislav Sabljak u Rječniku hrvatskoga žargona ima za policajca 71 naziv:

anđeo, aždaja, ale, alijanović, border, brojnik, cajac, cajkan, cajoš, cale, dečko u plavom, drekalica, drot, drotar, droter, drug organ, durpan (metatezom od pandur), *fić, galoper, gnjida, gumeni, kap, komšinjak, kondor, lisičar* (obično u mn.), *ljubičica, micoš, milač, Mile, milek, milfač, mili, milkač, milkan, murac, murjak, mužičar, njuškalo, organ, pajac, pajkan, pajjo, pandur, pandurijanac, pauk, pendrač, plavi 9, plavi anđeo, plavi Jadran, plavuša* (obično u mn.), *pub, pubijaner, publiš, rain, sivori, solista na fućkaljki, šetač, šljivač, štrumf* (obično u mn. štrumfovi), *tabator, tamburaš, tramvaj, truker, tulek, tužibaba* (policajac s voki-tokijem), *zub, žaca, žacman, žandar, žic.*

Zanimljivo da ni jednu od njih ne bismo mogli iskoristiti za pojam koji trebamo, osim ideje koja je u *komšinjak*, dakle nešto kao *susjetko, susjedić*, ali opet sumnjam da bi se mogla proširiti.

Tražeci hrvatski naziv, jezikoslovka Ivana Kurtović je u radijskoj emisiji *Govorimo hrvatski* predložila, *retko*, onaj koji pravi red. Uvidjevši da je to prekratko i zbog toga jezično neizražajno, u drugoj je emisiji predložila *redarko*, što je svakako bolje i bio bi dobar naziv kad bi se ustalio. Ali malo se teže može ustaliti jer nije nastao spontano, kao engleski *bobby*, a nema ni mogućnosti za normalnu množinu, a pri takvim prijedlozima valja na sve misliti.

Dok ne nađemo bolji naziv, bolje bi bilo upotrebljavati *područni policajac*, svakako bolje nego *kontakt-policajac* ili *bobi*.

No ono što nisu pokrenuli dosadašnji sudionici u razgovoru i u pisanju o toj pojavi, pokušajmo napraviti mi. Neki bi se čitatelji možda mogli domisliti dobromu nazivu. Pozivamo ih da se jave sa svojim prijedlozima. Rado ćemo ih objaviti ako među njima bude koji prikladan.

Stjepan Babić

DVANAEST TEMA ZA BUDUĆE ČLANKE

Uvodne napomene

Zapaža se da u Jeziku nema dovoljno mlađih suradnika. Razloga za to ima više, a jedan može biti što neki mlađi koji bi pisali, ne znaju o čemu bi pisali ili kako bi pisali za Jezik. Uredništvo će rado pomoći svakomu početniku u onome čime se bavi, a želi pisati i za Jezik. Onima koji ne znaju o čemu bi pisali, evo im na izbor dvanaest tema koje mislimo da zavrjeđuju javnu pozornost.

Uredništvo je i po dvadesetak, tridesetak tema privatno nudilo studentima pojedinih fakulteta, osnovnoškolskim i srednjoškolskim profesorima, u želji da i oni budu suradnici Jezika, jer bi to oni mogli i trebali biti, ili pojedinim mlađim jezikoslovcima, ali odziv studenata i srednjoškolskih profesora nije bio nikakav, a od mlađih suradnika slab. Zato neke od tih tema nudimo javno. Nikada ne valja gubiti nadu.

Teme

1. Ekavica u Hrvata

Neki su hrvatski pisci za vrijeme I. svjetskoga rata i poslije njega počeli pisati ekavicom, prihvativši ideju iz Skerlićeve ankete da Srbi prihvate latinicu, a Hrvati ekavicu. U poletu hrvatskoga jugoslavenstva, unitarizma i prihvaćanja Srbije kao hrvatskoga Pijemonta, mnogi su hrvatski pisci prešli na ekavicu i pisali ekavski u svim svojim djelima ili samo u nekima. To su bili pisci inače raznih pogleda i struja, od značajnijih F. Alfirević, I. Andrić, A. Cesarec, A. Cettineo, V. Čerina, M. Feldman, J. Kosor, M. Krleža, M. Marjanović,